

Kan regeringen styra regional samverkan?

Lars Niklasson, biträdande professor
Statsvetenskap, Linköpings universitet

Vad är problemet?

- Politikområdet regional utveckling är horisontellt = samordning av insatser inom många politikområden. Helhetssyn är viktigt.
  - Fragmentering i Regeringskansliet: stuprör
  - Flera "nivåer": myndigheter (staten), regioner, kommuner, EU
  - Regeringen uppmuntrar samverkan men styr hårt ("NPM")
- Regeringen har delegerat ledarrollen till regionerna, men är inte alltid konsekvent (vilka uppdrag får länsstyrelserna?)
- Hur får man samverkan att fungera? ("joined-up government")
  - Bygger på förtroende, långsiktig utveckling över tid

Den regionala ledarrollen är ganska svag

- Det regionala utvecklingsuppdraget
  - Från länsstyrelserna (landshövdingen som ledare)
  - Ofta via Regionförbund (landsting och kommuner tillsammans)
- Uppdraget är att samordna myndigheter, kommuner m fl
  - Ekonomisk utveckling, kompetensutveckling, infrastruktur mm
  - Förtroende leder till att fler politikområden samordnas, t ex gymnasieskolan
- Två instrument:
  - Planer: Regional utvecklingsstrategi (RUS), Länstransportplan (LTP)
  - Statliga projektmedel (+ europeiska och egna medel)
- Utvecklas samarbetet?
  - Låter sig andra styras? Ser man vinsterna med samordning?
  - Hur organiserar landstingen/regionerna samarbetet?

Flera modeller 1995-2019

- Partnerskap för tillväxt (RTA, RTP)
- Vuxenutbildning med lärcentrum, infotek
- Frisam, Socsam mm
- Regionförbund, regioner
- Större län?
- Länsstyrelsens roll
- Gotlandsförsöket (Stor kommun och stor länsstyrelse)
- Länsmyndigheterna centraliserades
- Strukturfonderna lever vid sidan av (?)

Regionaliseringen syftade till samverkan

- Kommunerna ville ta större regionalt ansvar i t ex Skåne
  - Utveckla verksamheten genom samverkan i större geografi
  - Samverkan i grupper inom stora län
  - Utveckla samsyn och prioriteringar ("strukturbild")
- Staten ville samordna och effektivisera
  - Likartade verksamheter i olika stuprör: t ex vuxenutbildning
  - Undvika "Svarte Petter" om personer i utanförskap
    - Dåliga incitament för myndigheter och medborgare
  - Planeringsprocesser är beroende av varandra: gemensam vision krävs
  - Men vågar staten ge bort kontrollen över myndigheterna?
  - Och tron på centralstyrning lever fortfarande...

Hur uppstår synergier?

- Myndigheterna uppskattade regionala målbilder, politiskt ansvar
  - Förutsätter överlappande uppdrag och viss flexibilitet
- Kommunerna öppnar för samverkan i känsliga frågor: gymnasieskolan
- De stora kommunerna bjuder till
  - Känsligt att gå från kommunalt till regionalt perspektiv
- Sydsvensk region bildades inte, men många frågor diskuterades. Exemplet från Skåne var djärvare = region bygger förtroende
- Spiller samverkan över till sjukvården? ("Nära vård", Västernorrland!)
- Regionalisering/storlän underifrån eller uppifrån?

Vart går regeringen?

- Just nu få som försvarar decentralisering och lokal helhetssyn
  - Övertro på centrala beslut, stuprör och likformighet?
  - Övertro på samordning i RK?
- Underskattar processernas betydelse, kreativitet, innovationer?
  - Samverkan skapar något extra
  - Men regioner och kommuner måste visa resultat för medborgarna, t ex samordnad service, förnyelse, helhetssyn
- Demokrati som problemlösning, pragmatism
- Flernivåstyre utmanar nationalstaten, EU stärker nationalstaterna
- Otydligt läge = utrymme för påverkan?

Sammanfattningsvis...

- KAN regeringen styra samverkan?
  - Regeringen kan styra förutsättningarna för samverkan
    - Samverkan är ofta ett svar på dålig styrning
  - Regeringen kan uppmuntra, låta bli att försvåra
  - Regeringen kan analysera utvecklingen och bidra till lärande
- BÖR regeringen styra samverkan?
  - Nja. Regeringen har ett stort ansvar, men...
  - Samverkan är en process för att hitta lösningar
  - Regeringen måste våga låta processen utvecklas
  - Styrningen bör begränsas till strategiska faktorer